

ქართული წიგნი

• ყოველთვიური გაზეთი • ინფორმაცია • ბიბლიოგრაფია • კატალოგი • 2001 წ. ივლისი • №7 • ფასი 10 თეთრი

**თედო რაზიქაშვილის
გვლელობა**

ვაჟა-ფშაველას ქმან 56 ჭრილობა მიაყენეს

33. 8-9

**რეიზინგი
„XX საუკუნის
საუკეთესო
გამოსევა“**

გამარჯვებული
მიიღებს
„ვეფხისტყაოსნის“
საუკეთესო
გამოცემას

33. 11

**ივინის თვის
გესტელარია
ალგოგი „გააფარადე
ქართული ანბანი“**

33. 3

**ვიქტორინა
აქიოსველთათვის!**

10 შეკითხვა
ნიგინს
სამყაროდან

33. 12

**ქვაფვითის
ტაქარს რომ
რუსული
გუმბათი არ
აღბას, ეს გივი
ამილახვრის
დამსახურებაა**

იხ. ვაისკოპოს
კალისტრატე ხინცაძის
„ჩები მოგონებებიდან“

33. 6

**ეროვნული ბიბლიოთეკა
შეიქმნე ყველა იმ
გამოსევას, რომელსაც
ქმნა საზოგადოების
ბიბლიოთეკის
ბეჭედი აქვს!**

**ვიტალი დარასელიანს
ოჩაგინრიდან თბილისში
გაღმოსავნებას
აფხაზები წინ აღუდგნენ
- აფხაზეთის შვილიაო.
მისი სახლი
და საფლავი
ხელაფუხეაბელია.**

იხ. დამიკო ლულაძის წიგნი
„ვიტალი დარასელია“

33. 5

**ეროვნული
ბიბლიოთეკა
შეიქმნე „დადა-ანის“
გამოსევაგს!**

**სიხლავაპტორთა
საყურადღებოდ!**

გამომცემლობა „შაჰრიტი“
გთავაზობთ ნაწარმოებებს ერთობლივ
გამოცემას თქვენი ინტერესების მაქსიმალური
გათვალისწინებით

☎: 98-75-68; 877 49-54-49

• ენციკლოპედია

ნიკო მარი დედასიან ერად

XIX საუკუნის სამოციან წლებში უარიც ვინ მთავრალ კუთხში დატრიალდა გრანადი, რომლის მსგავს მოვლენებს კარგა ხანს შემდეგ აღერის დავით აღმაშენებლის თავის შესანიშნავ ხოსტაველმა „სამხიანობის დედასიანელმა“. რომისგან გადასახლებულმა მოვლენებელმა აგრეთვე იასპო ბაგრატი მარმა, რომელიც უბრალოდ მამულში ჩაისა და ციტირების ეკლესიას წერგავდა და რომელიც გარდაცვლილას ხანძალი შეუღლა. ცოლად შეირთო უფროსი ახალგაზრდა ქვერთი ალათი მაღალარსი-მარამიძე ციტა ხანში დაუბრუნდა ნიკო მარი. შემდეგ, უკვე სახელმწიფოში მეციერი დადრის თავის ავტორიტეტითა და ნების დაბადება ლეგენდის ბურუსით იყო მიძღვლილი მის მამობას ხან ვის მინერტინ და ხან ვის, მაგრამ როგორც მის მონადეე აკაკი მამიძემ დაწერა, რა მინერტინა აქვს, ვინ იყო მამამისი, ვახუშტი მის ხანელი, ვერცხის რ გავივინათა

მწერლობის მეცნიერული შესწავლა. ეს კი მხოლოდ პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტზე შეძლებდა, სადაც კარგა ხანია უძღვებო დონეზე ისრა დადებდა არაბულ-სასრულ-ურქელ-სომხურ-ქართული დილოლოგია, ენათმეცნიერების კუთვითი თვითმუშაობის, იხსნლ რთიქიანობის და სხვათა რჩევით, ღვდის დაშორებით იყო წლის შირი 1884 წელს ჩაირიცხა აქ განსოლმუხობა.

სტუდენტმა ნიკო მარმა იმდროინდელი მოსკოვ პროფესორმა მანუილ ბუბინმა დაწინაურდა. მან მცენებრითა უნარდებდა. განსაკუთრებულ შერწევლებას იჩენდა მის მიმართ ფაკულტეტის დეკანი, შესანიშნავი არაბული აკადემიკოსი ვიქტორ რუხენი. სწორედ მისი წყალობით მიიღო ნიკო მარის საძიებო ნაშრომმა XIX-XII საუკუნეების ქართული ენათმეცნიერებალი თხზულებები უკრძილის მედალი, თორემ ხელმძღვანელი პროფესორი ალექსანდრე ცეკავარი მის ნაველებს ამრებადა. საცემო ის ვახლადი, რომ ახალგაზრდა მონადეე რადაუ ზუსტობა შეინახა მცენიერი მანსა-უვლებლის ნაშრომში, რაც აქ უკანასკნელად არ აბაკია. კოფილი ტიქ იმედელ მოვიდა, რომ ა. ცეკავარმა უარი თქვა ნიკო მარის უნივერსიტეტში დაბრუნებასა სპარსულ-სორილ მომზადებას მი-ჩაი.

უკლებლობა ნიკო სამხილოდ დაბრუნებას და მანსა-უვლებლებს ამრებადა, მაგრამ ეკლესი ვეითი თვითმუშაობა შესაძრულად გადამწყვეტი როლი რა-

თავის ვამპირელებული პოლიტიკის სიფხებში მიაღწიო ქართული ახალგაზრდობის მოვლედრეკტივას, რაც მანამდე უცნობი იყო სამეცნიერო წრეთა შიგნით. ა. ცეკავრელს ახლო რიტეტება აქვს ვახუშტისა განამ გათხიხიხიხი ხელნარები ვეკუტრებში თითქოს დსამუშავდებოდა, მაგრამ ერთი სტრქიო-ნიკი კი არ დაუწერია აქ თქვახნი. ნიკო მარმა, სამხზაროდ, მხოლოდ ერთი წერილის დაწერა მოასწრო, მაგრამ იქცე კი ვასა-ოცარი ინტელიგენცი ვეკრებუ-ტა აქ შედგის ვარკველებსა არაბული-ქართული-ბერძენული [ექვთიმე ბიერ ხანელი] და აქედან მოსულთს მრავალ ენებე გამოვლენება (რა ვინებასამე-ტური იყო მის მიზეზმა ბუღას-სიღვინე იოვანასის მოღიბის არაბული დაწერლობის ნიდა-ეცე ქართულ ვერსიაში).

სამუსიკოები თქვე კი ნიკო მარი იტალიელური იყო ადელი

ნიკო მარი

ნიკო მარის პედიწინა

დაც არ უნდა დაიკვირვოს, მანდ დაწერა რამე მეცნიერო ვეკრებადა და არა მოსრული მანსადელებული (ნიკო მარის) და ვეითი თვითმუშაობის მიმდერე გამოვე-შეშელება. ეს არის შესანიშნავი ნიშნობი ვეცნიერული და ადამი-თქმის მეცნიერული უნივერსი-ობის).

ნიქორ ახალგაზრდას ზელი ანდროპოვსკის კოფიერში ვა-უწრება და დავით სარამიდა-სორიდე მასამზადებელი იქ პო-რობის, თუ მის არმელოლოგის პრობლემაზე იმეშავება. ნიკო მარის აქ დრის თავისი მანსა-უვლებლის რ. რუხენის რჩევით ვეცნებელი იყო „ახალგაზრდობის“ საკითხით. მიიღო ეკონომიკო-ორიენტაციული ეკუვლება ძირითადე ბერძნულ და არაბული ვერსიებს ეკარაობისა და იო-ვანასის სოლმანდებული რი-მანისა. ნიკო მარმა წერა-კი-

საუკრეუების სომეხ მეტიკის ანდროპოვსკის კრებულში რომ ლეინდავს მან დანერა და გამოვაქვენა სახი მოჩრდილი ტონი (ტექსტი, თარგმანი, ვამოკვლევა უამრავი პარალელული, მათ შორის, ქართული და-სალისი). 1891 წ. ნიკო მარი და-ინიშნა პროფ-ბუნებედე და დან-იერო ლექციების კითხვა. 1894-1896 წლებში მიწეზარება ხა-ზადარეკთი (ტექსტსურე, რი-თი, ვენეცი), 1901 წ. მას მი-მეცხე მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი და დაინიშნა ორიენტი-რული პროფესორად ქართული და სომხური სიტყვიერების კათე-დრამხ.

1898 წელს ნიკო მარმა მო-ინახებლა ათონის მთა, შეინსა-ნა იქ დავითი ხელნარებში, დაუბრუნდა ა. ცეკავრელს აღწე-რობითი მტარის სიტყვიერება დასაკუთრებელი იყო ქსევილია-სისმა მიაქე [1902]. აქ იყო უბე-რული მონასტესთან - ივანე ვა-განიშნულმა ერთად მან აღმო-ჩინა ძველი ქართული მწერლი-ბის უნიკალური ძველები. მათ შორის იყო ვიცივე მერჩულეს „გრიგოლ ხანძითელის ცხო-რება“. 1903 წ. გამოცხვენდა აქ ექსპლიკაციის ანგარიში, რომელ-მაც გამოიჩინა ვერსიულ შე-ცხებრითა უნიკალურად, აქ მო-ცხვენდა სოლმანდებული რი-მანისა. ნიკო მარმა წერა-კი-

მთი ძველი დიდებოსა. მხოლოდ 1911 წელს გამოცხვენდა ეს უბე-რულ მწარე, თითქმის სოლმან-დურიანი მწერლობა, რომელიც შედიოდა ცნობიერად „კრედი-ტული დედასიანის ტექსტი, მისი რეალური თარგმანი, გამოკლე-ვება და მოგზავნობის დღიური“ (ქ დღიურის ქართულად თარ-გმნა-გამოცხვენება იცხებუნება განსაკუთრებული მკვლევარი თ-ენის ბუკინში).

წინასიტყვაობაში ნიკო მარი აღნიშნავს, რომ ეს ძველი იტალი-ადმიერეა საკუთრივ ტექსტისა-დის. მართალია, მანამდე 1845 წელს იყო მოიხსიანი ნიკოლზ ხელნარებულად იტალიაში მისი იტალია ადრის დაწერის, მაგრამ 1883 წელს ძველი გაიჩინა რ. ა. ცეკავრელს და ფეხტიერად ნიკო მარმა იგი ვიწოდე აღმოაჩინა. შემდეგ ნიკო მარი წინა იგ-ვანცოვრების იწვევს არა იგ-ვანცოვრების ნიქიერების სი-რე-უფლობებმა, რაც საკუთრივ-ბის იყო ბიერული, არამედ ქარ-თული შეცხველების ცხოვე-ლმუშაული თავისუფლება, სტინ-ის სიმსუბუქე, ხალხურ ცო-ცხელ კოლობანდ ახალგაზრდის ტრეფენიცია, ე.ი. ის ორსინგე-რი, რომლები, როგორც აღნი-შნავრება, პირველად ირი საუკუ-ნიის ვიანი იყო შემოაბრები-ქართულ მწერლობაში სარელ-დის ცხოველური ბიერე.

ნიკო მარმა საუბარზე უ-რადგება მიიკეთა ძველის აგვი-რის ვრავო თვალსაშუალებად, ვერსეფარობაში აგვირავილი ვარკველები ახალგაზრდის თხზულებობის დადგენილ ჩარ-ობებს, ცხოვერების ინტერპრე-ტირებებში წედიბას. აქ პირველ-ად აღნიშნავს, რომ იმდროინ-დად, თუ პირველ სიტყვებსა და ტექსტებს ვახება ძირითადე მი-ზეხი ნიკო მარის ღმრის ქარ-თული წინა ბერად და მთლა-ღებე გამოხედავებისა. ნიკო მარი ცნობდა ვარიტეტის ნიკო მარი იტალია ქვეყანაში, რომელსაც ვახა-უშელებდა, აკაკი წერეთლად, ვეპრო-შეშელებდა და ქართული ინტელ-ექციულის მხა წარმოამდგენდა.

წყობილი ტექსტი, სინაოდე მო-წინა მრავალ ბურჟუაზი-სიტ-ვებს თუ აგდებს (მას ვახებ-სიანი ვერ შეცხველება ახა-ტურული წარმართების სიტყვი-ური ადამის) უწარის მოკლე-ლექსი მეციერობა.

აქ ვახილნური საყვარის კარ-გმა ცოცხად შეაძლებინა ნიკო მარი სწორად ვადაცხვენება ქარ-თული „იპირამინის“ ტექსტი-ლური და ლიტერატურული საკითხები, პირველად შესწავლა და მეციერული შეფასება მი-ეცა ახალგაზრდა „არა რისტიკო-ბის“ ქართული ვერსიებისა, გამოკვლევა ამირან დარჯინი-ანის, „რუსულმანის“ და სხვა ადამისლურ მწერლობასთან დაკავშირებული ძველების რა-ობა, ერთი სიტყვით, ნიყავრა ქარ-თული სასუფეული ქარ-თული-სასრული ლიტერატურ-ული უნივერსიტეტის სპარსულ-საივოს [ქვადი], ეს არ იწინავს, თითქმის ნაწარმი ანდრეი იყო ვაკვირებელი ვახებუნა შეცხვის, თიფურას ბაგრატიონის, მარი-ბოსქისა და სხვათა შორის, ცნი-ბილია, რა დიდ შესწავლას აძლე-ვდა თავად ნიკო მარი მათ მო-ღვენიშობას).

მაგრამ აქ ვახილნური სა-ყვარის ვაცინობა და ვადაცხვე-ნიხი ნიკო მარს სადამსწერე-რიანი, როდესაც ამა, სწორედ ახალგაზრდა მკვლევარმა, 1890 წელს გამოვაქვენა ქართული-ლიტონი ვამსკეპილური დი-რჯილი აფეხვისბატონის“ სპა-რსული წყაროს რედაქტორად არსებობის შესახებ. მის ცნობა-ში აღმდებლობდა, მაგრამ ამას არ შეუძლია ზელი ნიკო მარის-თვის ვანებური ბიბია და სპა-რსული ამბისა, მოთხრობისა თუ ზეპირისა, რომელიც რუსო-პულს, თუ პირველ სიტყვებსა და უკუბედი, ვაუკვესება ა, ეს ტექსტებს ვახება ძირითადე მი-ზეხი ნიკო მარის ღმრის ქარ-თული წინა ბერად და მთლა-ღებე გამოხედავებისა. ნიკო მარი ცნობდა ვარიტეტის ნიკო მარი იტალია ქვეყანაში, რომელსაც ვახა-უშელებდა, აკაკი წერეთლად, ვეპრო-შეშელებდა და ქართული ინტელ-ექციულის მხა წარმოამდგენდა.

უნდა ითქვას, რომ იმ ვითარ-ებაში, რომლებიც იმდროინდელ საქართველო XIX საუკუნის და-სასრულს, ეს იყო სავსებით ბე-ზნებრივი და კანონმჭირი რე-კვიტა. თორიანი, რომ ქართველი სალტეობა - აფეხვისბატონის სასუფეულე უნიკო ქვეყნის ენაზე შემქმნილი სიტყვები უდგეს სა-ფეულად, მეციერული და მეციერული მწერლობა. მაგრამ ეს შეცხვერა იყო „ფეხელი-გეციერული“, მათ უფრო, შე-ცხვენებულ და მინარტული ქარ-თული უკლებრის წინადადებ-ვინც იწინავა მიანც იცხებუნა ნიკო მარის პიორენებას და მის მთელ შეფეგეგორიწმელ მოვლ-ენობას, ვინც უშუალოდ იგვი-და მის ნაშრომებს, ამას ვერ დაუფიქრებდა და არც ვაფიქრ-ებდა. მარცხე მერც შეცხვერ-ბული „გრიგოლ ხანძითელის“ ნიქიერება ამას ენა-იმდინქურული საკითხები ნიკო მარის ცხველებ ვაკვირ ქართული სიანი არილად ჩიოქება წერის - აკრიული ხანძითელის ცხოვერ-ებს და ვამუშე-კრავებში მო-გზავუბობის“ ბიქი ირი ამ დარ-ჩენებისა. მ. მარს, გამოიჩინილი მეციერო-დილოლოგის სახლებს

ნიკო მარი იჯახანს ერად

